

САНА ОЛОХ

СЭТИННҮЙ
4 КҮНЭ
БЭЭТИНСЭ

№№ 126-127

(9342-9343)

Чурагы чычыр хааһа

ХАҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

САҢА ТЭРИЛЛИНГЭ
БАСТАКЫ КӨРСҮҮҮ

Сэтинньи 2 күнүгэр улуус баһылыгын кабинетыгар саҥа талыллыбыт нэһиликтэр баһылыктара уонна тэрилтэлэр салайааччылары мунуһулар. Бастатан, улуус муниципальнай тэриллэтин дьаһалаа управлениетын салайааччыта М.И.Лоскин тэрэһин сессиялар түмүктэрин билиһиннэрдэ. Манна этиллэринэн, бастакы сессиялар бары нэһиликтэргэ алтынньы 25-28 күннэригэр тэрээһиннээхтик ытыллылар. Ирдэбил быһытынан Саҥа дьылга диэри депутаттар барыта төрт сессияны ытыахтаахтар. Сорох нэһиликтэр бастакы сессияны тэнэ баһылыгы дуоһунаска анааһын сизирин-туомун ыппыттар. Сэтинньи 12 күнүгэр улуус үрдүнэн ытыллылар тыа хаһаайыстыбатын күнүгэр бу дьаһал ытыллыбатах нэһиликтэригэр хайаан да наадалааһын туһунан Михаил Иванович эттэ. Иккис сессия сэтинньи 15, үлүс сэтинньи 28, төрдүс сессия ахсынньы 16 күннэригэр диэри буолулар, бөрөтөхөөлөр киингэ киллэриллиэхтээхтэр. Оттон билигин баһылыктар уонна депутаттар иккилэригэр устаабы дүүллэһин сорууга турар.

"Чурапчы улууһа (оройуона)" муниципальнай тэриллин баһылыга И.Н.Аммосов 2006 сылга нэһиликтэр дьаһалталаарыгар үлэтин сүлдөөр землестроительлар хамнаастара бюджеткэ көрүлүбүтэбин туһунан эттэ. Ол онуугар финансист штага эбин кириэр буолбут. Маныаха Иннокентий Николаевич үөрэхтээх, аныгы ирдэбилгэ эппиэттир специалисты турорарга баһылыктары соруудахтаата. Саҥа талыллыбыт баһылыктар үлэс ураты эппиэттээх буолалларыгар ынырда. Сэтинньи 12 күнүгэр улууска тыа хаһаайыстыбатын күнүн бэлэттир дьаһаллар ытыллыахтара. Муньах сүрүн сыалынан-соруугунан СР Президентин программата олоххо кириитин дүүллэһин, молчулааһын буолуоса. Сэтинньи ый бүтүүтэ улууска СР тыа хаһаайыстыбатын министри А.И.Степанов кыттылаах улахан коллегия буолара былаанналар. Манна чугастаабы улуустар бэрэстэбинэллэрэ кыттыны ылаллара күүтүлэр.

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига В.М.Ядрихинский Президент программатын чэрчитинэн салааларынан былаан туолуутун билиһиннэрдэ. Киин этэринэн, электрофикация улахан үлэ барбатах. Суолу тутууга эмиз улахан өрө тахсыы суох. Сибээс өтүгүр ыраах сытар нэһиликтэргэ саҥа оборудоваанилар туруоруллубуттар. Оттон бааһынай хаһаайыстыбаларга ылыныллыбыт былааннар сүрүннээн туолан илэллэр эбит. Сири кытта үлэс нэһиликтэртэн чолчу былааннар наадаларын туһунан эттэ, онтон да атын болпуруостарга тохтоото.

Баһылыгы бастакы солбуйааччы Н.Н.Попов Дьыз-уот, коммунальной хаһаайыстыба управлениетын үлэтигэр нэһиликтэртэн кириэхтээх отчуоттары сорох баһылыктар түһэрэ иликтэрин үлэс көлүүн сыһыаннаһыы быһытынан көрөрүн эттэ. Барт абыах нэһиликэс котельнайдарыгар саҥа оһохтор туруоруллубуттарын, резерв дизен суобун бэлэтээтэ.

Улуустаабы казначейство начальнига И.К.Матвеев кэлэр сыл тохсунньу 1 күнүттэн бары муниципальнай тэриллинлэр бюджеттэргэ федеральнай казначействога бэриллэлэринэн сүбэлэри биэрдэ. Маныаха саҥа счеттар аһыллаллар, финансовой отдел үлэс күүһүрүөхтээх. Иннокентий Константинович баһылыктарга саҥа нормативнай быраабылалар дискетэлэрин түгэттэ уонна ситилин дүүллэһин үлэни сабалыылларыгар эттэ. Бу болпуруоска улуустаабы финансово-казначейскай управление начальнига Е.Е.Сухаринов эбин этилэрин киллэрдэ, саҥа хамсааһынга кириинэн бытаарыы тахсын сөбүн туһунан сэрэттэ.

Тыа хаһаайыстыбатын биэрэлиһигэр эппиэттээх Н.Н.Хоютанов бу үлэ туһунан сырдатта. Баһылык И.Н.Аммосов бэрээдэк улууска биллэрдик мөлтөөбүтүни ис дьыала отделын информациятын сураста. Онуоха начальнигы солбуйааччы Д.В.Скрябин буруйу арыыйы былырынныттан кыратык үрдээбитин, оттон ыарахан буруйдары арыыйы төттөрүтүн намтаабытын туһунан иһитиннэрдэ. Маны тэнэ улууска күлүгүннээһин уонна оҕо буруйу оҕоруута элбээбит. Билигин "Вихрь-антитеррор" операция бара турар. Сотрудниктар объектарынан бэрэбиркэлэргэ сылдыллар.

Баһылыгы социальнай болпуруостарга солбуйааччы А.С.Иустинова бу этиини ситэрэн оһоһулар буруй 90 бырыһыана арыгы испит туруктаах дьонунан оһоһуларын туһунан эттэ. Саҥа муниципальнай тэриллингэ общественнай структуралары тэрийиң саҥа дьаһаллар тахсыахтаахтар. Онон нэһиликтэринэн административнай комиссиялар, ДНД, КДН сулуспалара, дьахтар сөбүстэ, аба сүбэтэ, ычат түмсүүтэ хайаан да тэриллэхтэрин наада. Маны сэрэ нэһиликкэ баар арыгыга ыларбыт дьон, бизс ылан баттэх хаайыттан уонна колониялартан босхоломму дьон, иһэр дьахталлар, кыаммат ыаллар испиһэхтэрэ түһэриллэн, көмөнү оҕорууга үлэ барыахтаабын туһунан уонна баһылыктар участкавай инспектордарын чуолкайдыылларыгар эттэ.

Саҥа тэриллиннэн тахсар уларыыйылар хайы-сах биллэн-көстөр эрэллэр. Олортон бастакы сессияларын муньабар маньык кэпсэтиилэр табыстылар.

Оксана ЖИРКОВА.

БАСТАКЫ СЕССИЯ СЫАЛЫН СИТТЭ

Бэйэни салайыныы органнара... Кинилэр хайдах быһылаахтык үлэлиэхтэрэй? Нэһилик тыһынаах организм тэнэ буоллаа. Туох эмит салаата мөлтөөбүтү бүтүн бэйэтэ эмсэлэи, ыалдьыа турдаа, быһыбардар буолулаан аастылар. Билигин сир-сир айы самай эппиэттэнээтэх тэрээһин сессиялар буолулаатылар.

Сотуртаабыта Мындааайыга эмиз норуот депутаттарын маннайгы бэйэ-бэйэлэрин кытта биесилэр, өйдөлөр, тэрээһин суолталаах сессиялара буолан ааста. Сессияны Чурапчы улуунун муниципальнай тэриллэтин управлениетын М.И.Лоскин, Улуус Муньабын депутата Д.М.Ноев уонна Болугур нэһилигэин саҥа баһылыга М.М.Петров илээн-саалаан ытыллылар.

Муньабы быһыбар комиссиятын председателэ И.И.Сивцев саалаата. Нэһиликкэ 607 бюллетен бэриллэбиттэн 490 киһи, ол эбэр нэһиликкэ 76 бырыһыана быһыбардаан саҥа салайааччыны уонна 15 оҕурукка норуот депутаттарын талыттарын иһитиннэрдэ. Бу бэйэ күн үөрүүлэх быһыыга-майыга депутаттарга анал дастабырыанналар туттарылынылар. Норуот талыт депутаттара буолан туран нэһилик иннитэр улахан эппиэттэһин, итэһин сүктүлэр: Н.И.Саввин, М.К.Луковцева, Л.В.Софронова, Р.А.Егоров, Е.И.Харитонов, Н.Г.Михайлов, И.И.Ноев, Е.А.Ядрихинский, С.В.Романова, М.В.Павлов, П.П.Романов.

Нэһилик баһылыгын быһыбарыгар 3 киһи кандидат быһытынан турбутттан 287 куо-

лаһы ылан Амма орто оскуолатын директора М.М.Петров нэһилик салайааччытынан, тумус туттар иһитиннээн буолла. Нэһилик депутаттарын сэбизин председателин дуоһунаһын эмиз киһи сүктэ. Депутаттаран самай аба саастаахтара Н.Г.Михайлов солбуйааччынан талылына.

Бу үөрүүлэх чаас кэнниттэн сессия үлэтин саалаата. Муньааха төрт улахан болпуруос көрүлүнэ. Ол курдук, бу күн бэйэлэрин истэриттэн социальнай, бюджетнай, аграрнай, сокуон политикатын комиссияларын талылар. Суоттуур комиссия председателинэн Н.И.Саввин, секретарынан М.Луковцева аналлылар. Саҥа дьылга диэри туох үлэ ытыллыара былаанна, саҥа талыллыбыт депутаттар устаабы кытта биесиллэр уонна да атын кыһайан турар кыһалбалары хайдах суох оҕоруохха сөбүн туһунан кэпсэтистилэр. Ычат, спорт, бэрээдэк болпуруоһа орду тоһоболонно. Бу эйгэсэ тусла комиссия тэриллинэ.

Мындааайыга норуот депутаттарын бастакы тэрээһин сессиялара сыалын ситтэ. Салгыы бу курдук илээтих сыта-тура толкуйдаан, үлэлээн, дьону салайан бардахтарына туох эмит хамсааһын тахсыа диэн эрэнэ хаалабын. Саҥа, эдэр баһылык оскуолара үлэсэбит тэтимин ыһыктыбакка нэһиликкит олоһор ойуучу үтүө түгүннэри үксэтэ туруо диэн баҕа санаабын тиэрдэбин.

Александра ВАСИЛЬЕВА,
хаһыат общественной корреспондент.СИТИННҮЙ ЧРДҮККЭ
КЫНАТТЫЫР

Чурапчытаабы физкультура уонна спорт институтун көнүл тустууга отделениетын саҥа сезонун аһар күнүгэр бу отделение старшай тренерэ, СР үтүөлээх тренерэ М.С.Скрябины кытта көрсөн кэпсэттим. Михаил Степанович отделение үлэтин-хамнаһын туһунан маньык билиһиннэрдэ:

— Бу үөрэх, эричили сезонун аһыыга биһиги сүрүн сорукупут — эдэр бөбөстөрү тургутан балаһыаннаһы көрүү, республика сүүмэрдэммит хамаандатыгар кириэргэ бэлэмнэһи. Бу күрэхтэһиң уолсайа 50 оҕо кытына. Суол суобунан сибээстээн Олимпийскай Эрэл училищетын, СГУ уонна атын улуустар хамаандалара кэлбэттилэр. Интернат-оскуола оҕолоро туһунулар. Оскуола нитэн таһаарар оҕолоруттан киһи киэн тутта ааттыыр Тимур Пестерев (60 кг), Рустам Вензели (66 кг) уо.д.а.

— Ааспыт сылларга көнүл тустууга туох ситиһиннэрдээххитий?

— Улахан ситиһинитинэн институт студениара Данил Неустроев уонна Александр Иванов норуот икки ардыларынаабы кылаастаах спорт маастарын нуорматын толорбуттара буолар. Бу өтөрүнэн буолбатах ситиһин. Данил Германия Лейпциг куоратыгар ытыллыбыт турнирга Гран-прины ылан кэлбитэ. Бу — сүдү кыайыы. Өссө Россияга студениар спартакиадаларыгар бастаан, Турция Измир куоратыгар ытыллыбыт студениар аан дойдутаабы универсиадаларыгар Россия аатыттан кыттыбыта. Бу универсиада үс сылга биридэ буолар, манна 173 аан дойду государстволара кыттыбыттар, 13 олимпийскай көрүнүс күрэхтэспиттэрэ. Оттон Александр — Кипрга буолбут "А" категорияга норуоттар икки ардыларынаабы турнир кыайыылааҕа. Маны таһынан студениар ааспыт үөрэх дьылыгар Монголияга, Грецияга, Болгарияга, Германияга, Кипрга, Турцияга ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынаабы турнирдарга кыттыбыттар. 6 кыһыл көмүс, 3 үрүн көмүс, 2 боронска мэтээллэри аҕалыттар. Улахан дьонго Юрий Старостин Россия кубогар Саха сирин үрдүнэн саамай үрдүк көрдөрүүнү оҕорон, үрүн көмүс призерунан буолбута.

— Бу сотурутаабыта XX-с үйэ уһулуччулаах тренерэ Д.П.Коркин кэриэһигэр Нерюнгрига буолбут турнирга хайдах кытыныгыт?

— Бу улуу тренер үлэтэ үйэтитиллэриттэн биһиги, киһи иитиллээччилэрэ, тренердэр, олус үөрэбит, киэн туттабыт. Быйылгы турнир бүтүн Россиятаабы таһынаах буолан күүстээх бөбөстөр кытынылар. Биритэрин фондата олус үрдүк. Чемпионига 60 тыһ.солк., киһи тренериэр 25 тыһ.солк., үрүн көмүс призерга 20 тыһ.солк., боронска призерга 10 тыһ.солк. уу харчы бириис быһытынан бэрилиннэлэр. Оскуола оҕолоруттан 50 кг ылааһыгар тустар Асан Попов кэскиллээгин көрдөрдө, Бордунаев диэн эдэрдэргэ Россия чемпионугар тэн халсыһыыга очконан хоттордо. Институт II-с курсун студена, 50 кг тустар Эрчимэн Чельбердиров уолаттарга Россия чемпионугар Виктор Лебедевкэ жребий быһытынан хотторон, иккис миэстэни ылан, 20 тыһ.солк. наһараадаланна. 55 кг Данил Неустроев эмиз иккис миэстэ буолла. Данил улахан күрэхтэһиһигэр кыттарыгар ыйаһын түһэрбитэ оуста. 60 кг Виталий Корякин үлүс, 74 кг Юрий Старостин иккис миэстэсэ тигистилэр.

— Михаил Степанович, кэпсээнин иһин барба махтаһ!

Лариса НЕУСТРОЕВА кэпсэттэ.

ҮРЭХ УСТУН
ХАЙЫҤАРДАР
ДАЙДЫЛАР

Ааспыт ый 28 чыһылатыгар улууспутугар Чурапчытаабы оҕо спортивнай оскуола көбүлээһининэн хайыһар сезонун аһыллыыта культурнай-спортивнай киһи талыгар ытылына. Манна бизс оскуолаттан төрт бөлөбүнэн 50-ча оҕо көнүл стилинэн илин-хэлин туһустулэр.

1993-94 сыллаах төрөөхтэргэ 13 оҕо кыттыбыттан 1 км дистанцияга бастакы миэстэни 3 мүн. 38 сек. кэлэн Чакыртан Вова Филиппов ылла. Иккис миэстэ Кытаанахтан Вания Макаров ылла. Киһи көрдөрүүтэ - 3 мүн. 51 сек. Киһи биер дойдулааҕа Саша Андреев үлүс буолла.

1995-96 сыллаахтарга уолаттарга 1 км-га Алабартан Айсен Тимофеев 4 мүн. 15 сек. кэлэн бастакы миэстэни ылла. Чакыртан Коля Адамов (5 мүн. 53 сек.) иккис, Бахсыттан Сеня Данилов (6 мүн. 13 сек.) үлүс кэлдилэр. Кыргыттарга Бахсыттан Сайыына Захарова чемпионнаата, Маша Пестрякова иккис буолла.

1991-92 сыллаах төрөөх оҕолорго 2 км уһунга бастакы миэстэни 7 мүн. 43 сек. кэлэн Терютин Коля (Мугудай) ылла. Иккис 8 мүн. 28 сек. кэлэн Чакыртан Володя Адамов буолла, үлүскэ 8 мүн. 55 сек. көрдөрүүлээх Кытаанахтан Мичил Яковлев табыста. Бу бөлөххө кыргыттарга Чакыртан Шура Адамова бастаата (9 мүн. 53 сек.). Кытаанахтан Наташа Коркина (10 мүн. 16 сек.) иккис буолла. Үлүс миэстэ Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччитэ Надя Поисеева буолла. Киһи көрдөрүүтэ - 13 мүн. 55 сек.

1989-90 сыллаах төрөөх оҕолорго 3 км-га Алабартан Попов Коля 11 мүн. 17 сек. кэлэн эрэллээхтик чемпионнаата. Алабартан Кэнээри Лыткин (11 мүн. 23 сек.) иккис буолла. Үлүс миэстэ Кытаанахтан Вания Коркин 12 мүн. 30 сек. көрдөрүүнэн табыста. Бу бөлөххө кыргыттарга 2 км сүүрүүгэ Алабартан Туйаара Протодияконова 10 мүн. 24 сек. бириэмэни бастаата, Чакыртан Даша Адамова (10 мүн. 37 сек.) иккис, Кытаанахтан Кыдаана Игнатьева (12 мүн. 40 сек.) үлүс буоллулар.

Алабар, Кытаах, Чурапчы орто оскуолаларыгар үлэлиир хайыһар филчалларын таһынан Чакыртан Н.Н.Адамов, Бахсыттан И.Р.Михайлов итиллээччилэрин актыыбынай кыттыларына бэлэтиэһи баһарыллар. Оттон киһитэн чуҕас Хатылы, Одулуун, Сылан, Мугудай, ЧРОСИО, Чурапчы 2 №-дээх оскуолалара бу күрэхтэһиң суолта биэрэн кэлбэтэхтэрэ хомолтолоох.

БАЙАН.

Дмитрий Стручков.

Улуустаабы үөрэх салаатын специалиһа И.Р. Постникова

Анна ПИНИГИНА

БЭРТЭН

Дмитрий Стручков авторской балаһата

УРҮМЭЧЧИ МАНАН АЯЛ УЧУУДЭИИН БААЛАХЫН!

Норуот былыргы олохун, историятын, этнографиятын үөрэлжит үгүс-элбэх чинчийээччилэр саха киһитэ дыэттин сүөһүтүтэн ордорон туран, сылгыны таптыра, элбэх сиэри-туому тутуһара дин бигэртэтэллэр. Саха Үрдүк Айыыга, Дьөлөгөйгө сүгүрүүр буолан итэҕэлбит сөрбөтө буолар. Ол кырдык. Сылгы саха омук миинэр минэтэ, ону аһан эмис эт, халын хаһа, суон саал. Тиринтэ, тыһа — таннар танас, сиэлэ — быа, хатыс өтүү, кыла — туһах, сэлээппэ, илим, дэйбири, туйаҕа тимэх, мунха таһа. Биз үүтэ эл быһытынан биһирэнэр, кырдыгы көөнөөр кымыс буолар.

Сахабыт сиригэр кээҥник биллэр Чурапчыттан төрүттээх үлэ, тыыл ветерана, СР културатын туйгуна Прокопий Флегонтов аабааччыга кизинник биһирэммит "Артыстаһыт атым сүүрүүтэ" дин кинигэтигэр манньк суруйар: "Ат сүүрүүтэ, кырдык, саха киһитин сүһүбүн хамсатар, сүрэхин эппэҥнэтэр астык национальнай

спорт көрүтэ, биһир чабылхай оонньуута буола икэн-сүтэн хаалбат бырааһынньык дьонуннаах бэлэҥинэн аатырар. Ат сүүрүүтүн улуустарга да, республикага да хастыи эмэ тыһыынчанын киһи халбаһалаан, тоҕо акһыан кэлэн, олус сэрэгэтик үөрөкөтө көрөллөр. Дьөлөгөй өбөтө — сүүрүк ат кыайан-хотон кэллэҥинэ, сүһүбүн үрдүгэр дьымарыккайдан, үткүүлээн ээрди битийэ дэгэрэҥнээн, дөксө инэрсийэн, бар дьонно утары хайыһан кистээн дырылатара — астык эриксээс хартыһына. Ийэ айылбалаһын алтыһы үрдүк үөрүүлээх чыгачала. Дьол-соргу тосхойор, саргы-талаан салаллар, күүс-уох күүрүүтэ, эбэрдээх эриксээс, үөрүү-көтүү бырааһынньыга. Ити үтөкөн көстүү Дьөлөгөйгөн айыллыбыт ат-сылгы барахсан төрөөбүт төрүт сиригэр дьону-сэргэни дьоллуур, үөһээ айыллартан айыллыбыт кэрэһитэ буолар. Ити курдук былыр-былыргыттан өбүгэлэрбит үгэс оҥостон, уос номоҕор киллэрэн, бүгүҥнү күнүгэ дылы аҕалыт дьонно-сэргээ олус таптанар оонньуу — ат сүүрдүүтэ. Ат сүүрдүүтэ, спорт көрүҥэр киһи, аата ааттана туруохтун!" — дири.

Быралыйар былыргыттан саха дьонно сыһыыга сыспай сизлээҕи үксэтэр иһин сырларын-сылбаларын уурбуттарын, харахтарын харатын курдук харыстаабыттарын түмүгэр күн бүгүҥнэ диэри Аан дойду атын хайа да мунугар суох, ураты көрүҥнээх, майгыһынаах саха сылгыта үөскүү-тэнийэ турдаҕа. Ол иһин Саха сиригэр сылгыны иһин олус туһалаах, өлгөм барыстаах, биһир бөдөн салаанан ааттанар, Айымнылаах үлэлээх тыа сирин сылгы иһин дьонугар сыспай сизлээхтэрэ дылы этэннэ туораан, энчирээбэккэ этэннэ күөххэ үктэнэллэригэр баҕарыаһын.

САХА ЫНАҒА

Түн былыргыттан саҕалаан саханы саха дэппит дьин саха ынаҕа биллигин ханна баарый? Ити ыйытыга хоруйдуур буоллаахха манньк — саха ынаҕа ордон хаалбыт сирэ-дойдута Эбээн-Быгантай национальнай улууһа уонна "Улуу Сыһы" Горнай улуһун хаһаайыстыбата буолар. Биридиннээн интерниһиргир да дьон бааллар, саха омук кизин туттар сүдү киһитэ, айар тыл аҕата дэммит А.Е. Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй сизэнэ А. Кулаковскай Дьарбаалаах дин сиртэн саха ынаҕын уонна оҕунун итэ ылан турар.

Саха ынаҕын туһунан сэхэргиир буоллаахха, угуобунан куйа, түүтэ уһун да буоллар көрүөхтэн дьэрэкээн, олох бэйэ-бэйэтигэр майгыһынаспат кэрэ, киһи ааҕан сиплэт дьүһүннээх: саадыбай, ала, таалаах эриэн, күөх эбириэн, эбир, өрүөстээх, дьайаалаах... Аһылыга сүрдээх аһыах, 2 тонна окко торбосторго ынах кыстыан сөл. Айылбатын быһыыһынан тымныыны тулуйумтуо, уһун-нук ыаҕа. Күҥгэ мунугаан бастын үүттээх ынах 10—14 кг биэриэн сөл. Саамай сүрүнэ үүтүн сыата — сайынын 4% ордук сылаах үүттээх буолар, күһүнүн 7% тиэрдэрэ бар суол. Саха ынаҕа олус уойумтуо, олус иһэмтэлээх сылаах этээх. Тыһынаах ыйааһына 270—300 кг. Төрүүбү биэринтэ үчүгэй, "торбосторбуна" суовун кэриэтэ. Баҕар сирэ ыраабыттан буолуо эбэтэр былыргы хаана (гена) баһыһын ыраабыга бирииниттэ суох. Күһүн олус хойут хотонноно, саас букатын эрдэ тахсар.

Сэбизскай былаас мунугаан сайдан турар кэмигэр, 1961 сылтан саха ынаҕын анаан-минээн үөрэлжит, өр сылларга туруулаһан чинчийбит, үлэлэспит киһинэн тыа хаһаайыстыбатын наукатын кандидата Петр Аллолонов Романов буолар. Хоһомүөх иһин кини докторскай диссертациятын субу көмүскээри сылдьан былабайга былдьаллыта, олохтон туораабыта.

Кини да кэнниттэн, бу кэники да сылларга элбэх учуонай манньк хабааннаах үлэни салдаабыттар. Бэл диэтэр араас омук үөрэхтээхтэрэ булкусатаах ыраас хааннаах саха ынаҕын көрө-үөрэтэ кэҕэ сылларга сырыттылар, ол курдук быйыл Финляндия учуонайдарын бөлөҕө Саха сиригэр кэлэн сайылаан бардылар.

Калинни дьалхааннаах дьылларга тыа хаһаайыстыбатын үбүлээһинэ мөлтөөн уонна бөдөн сохохтор айылланнар, саха ынаҕын дьылбатыгар дьиксиннэриилээх быһыы-майгы үөскээбитэ. Ол тыһаан баран бу дьылланы өйдөөн-өйөөн, саха ынаҕын ахсаанын сарбыбат, симэлиппэт сылтан СР Президент В.А. Штыров, СР Правительствота анал уураах таһааран, бу сүһүнүн бюджеттан үбүлэнэр "Саха ынаҕа" ГУП тэрийбитэ дьону-сэргэни үөртэ. Ону тэнэ кэллэҥи сылларга саха ынаҕын иһитиһигэр чааһынай хаһаайыстыбаларга, тэрилтэлэргэ хас биһирдиги төбөтүгэр 2—3 тыһыынча солкуобай дотация көрүлэн күүс-көмө, өйөбүл буолла.

Дьининэн ыллаахха саха ынаҕа бу биһиги өбүгэлэрбит кый ыраахтан кыйдаан аҕалан иһтибит сүөһүлэрэ-астара буоллаҕа. Оһон историябыт, културабыт быстыспат сорбото, омук быһыыһынан уратыбыт буолара саарбаҕа суох. Тыа сирин сүөһү иһтээччилэрэ, племенной үлэһэн дьарыктанааччылар баҕар мань сизэрэххит. Оһоһоһор үүтэ эитээх, хойуу дин ыраах собууру дойдуттан бытыктаах коза барахсаны аҕалан хайбаан иһтэбит буолбат дуо?

"Бэргэн" балаһа мэлдьитин булт-алт эрэ тиэмэтигэр буолбакка, араас эйгэни барытын хабар санаалаах. Тыа хаһаайыстыбатын күнэ тийэн иһэринэн бары тыа дьонун, сүөһүнэн, сылгынан дьарыктанар, тус олохторун барытын бу салааҕа анаабыт, үлэһини-хамсы, пенсияҕа да оһорор ытык-мааны дьоммутун эбэрдэлээн туран, балаһабын үөрүүлээх күнүгэ аныыһын.

БИЛ-КӨР

1. Саамай элбэх сылгы 1933 сыллаахха Бүлүү улууһугар аҕаллыбыта. Барыта 20727 төбө.
2. 1987 сыл балаһа ыйын 2 күнүгэр ССРС Госагропрома 680 №-дээх ыйааһынан саха сылгытын тусла боруода быһыыһынан биллэмтэ.
3. 1939 сыллаахха Саха АССР Наркомзенын ыйааһынан Дьоккуускайга ипподром аһыллыбыта.
4. Саха сиригэр бастагы ветеринарнай быраас Прибалтикадан төрүттээх Вольдемар Густович Гольман этэ. Кини 1854 сыллаахха Саха сиригэр кэлэн уобалас ветеринарынан үлэлээбитэ. "Заметки о коневодстве в Якутской области" дин кинигэ авторэ.

ДЫКТИЛЭР-ДЫИИБЭЛЭР

Япония Нагано дин префектуратын сүөһү иһтэр ферматыгар дэннэ буолар түбэлтэ буолбута — манна 1977 сыллаахха 5 иһирэ ньириэ биһирдэ төрөөбүтэ. Англичанин Том Кук тартуоллупуу үүннэригэ киһи сөвүн курдук Аан дойду рекордун олохтообута. Кини 6 уктан 5 центнер тартуоллупуу тостообута. Кини мань ураты убаҕас уосурдуунан ситиспитэ, ол сэкириэтин кичилээхтик кистири.

Сунтаар чулуу булчута И. Иванов 1975 сыллаахха үйэтигэр көрбөтөх дьикти булду булаабыта. Кини кутуругар хоболоох, манас сирэйдээх, элэмэс дьүһүннээх тиһиги өлөрбүтэ. Дьикти тиһиги чуучулаҕа билигин Элгээйиэтээҕи айылга музейыгар көрдөрүүгэ турар.

Флорида тумус арыыга мыла мас үүнэр. Мас буспут астарын мэллээххэ мыла күүгэни курдук буолар. Таһаһы олус ыраастык сууйар.

Джулио Фалобелла дин киһи карлик сылгылары уһунтарга 16 сыл үлэлээн, саамай кыра сылгыны үөскэппитэ. Үрдүгэ 38 см., ыйааһына 12 кг. 400 грамм. Ити сылгы аһара туһуурдааһынан сөхтөрөр, бэйэтин ыйааһынынааһар 20 төгүл элбэх таһааһы чэлчэкилик илдьэр, үйэтэ 40 сыла тийэр. Ол сылгылар оһарка ыттааһар угуохтарынан кыралар.

Куурусса сибээһэ сымыытын алдьаппакка эрэ ыраах бырааһыга рекорду 1971 сыллаахха финнэр Рапо уонна Куйкка олохтообуттара. Кинилэр сымыыты 92.5 метр ыраах бырааһытара.

Билигин аан дойдуга ыт 300 боруодата баара биллэр. Ордук улахан боруода сенбернар — ыйааһына 70-100 кг. тийэр. Оттон Тойтерьер дин боруода ыйааһына 1 кг. тийэбэт, киһи ытыһын үрдүгэр толкутук оһорор.

"Диктилер, дыиибэлэр, дьээбэлэр" кинигэттэн.

КОЛУНЭР КОЛО

САНА МАССЫЫНА — "УАЗ ПАТРИОТ"

Россия массыына онорончулара, чуолаан УАЗ быһылгыттан ыла сана массыына конвейерга таһаарда. Япония дойдуттан ылыллыбыт, хас эмт сыл сүүрбүт массыыналары кытта конкуренцияҕа быдан баһыйар көлө оһоһуллубут. Тас көрүҥүн да омук массыыналарыттан харыс да хаалбат. Германия BOSCH аата да кестерүн курдук патриот дьон ылыахтаах массыыналары быһыылаах. Онорон таһаарыт собуот бу массыынаҕа манньк характеристика биэрэр:

УАЗ ПАТРИОТ комфортнай, күүстээх, эрэллээх (безопаснай), суола суох сиргэ аналлаах. Куорат, тыа усулуобуйаларыгар сөл түбэһэр, Россия автомобилистара бэрт өрдөөнүтүн кэтэспит моделла буолар. УАЗ ПАТРИОТ кээмэйэ улахан уонна баҕаһына кизинэн дьиз-кэр гэннэ аналлаах массыына. 5 арааһынан тахсар: "ПАТРИОТ Классик", "ПАТРИОТ Комфорт", "ПАТРИОТ Лимитед". Дизайна сөптөөбүнэн, кабината кизинэн улахан, орто да угуохтаах суолпардарга мэллээх суох. Ааннара халынытыллыбыт буолан, тыас-уус, тымныы киһирэтин мэллээдири. Генератора уонна стартера Германия BOSCH фирмата, сцепления Германия JUK фирмата, передаточын коробката Южнэй Корея фирмата DUMOS 350 тыһ. км. ресурсалаах, рулевый механизма Германия-Россия, приборун дуоската Латвия (жидкокристаллическай, үрдүк точностоох), оптика Германия-Россия.

Саамай кылаабынааһына сыаната — 399 тыһыынча солкуобайтан 455 тыһыынча солкуобайга тийэр. Биллэн турар ботуччу сыана, ол тыһаан баран европейскай кылаастаах, атын арааһын дойдуттан хаалсыбат массыына Россия онорбута хайбаллаах суол. Олох көнөөбүнэ, хаһан эрэ биһиги эмиэ манньк көлөҕө оһоруохпут дин ыра санаалаахпыт.

КОР-СҮҮҮ

УЛАХАНЫНАХ

Дэриэбинэҕэ сонун — үрдүк үөрэхтээх, саҕа управляющей кэлбит. Уһун чикээлибит унуохтаах, халын таастаах ачыкылаах, эдэр киһи. Биригэдьири тойонун ыксалынан фермаҕа илдьэн ыанньыксыттары билиһиннэрэн, сүөһүлэрин көрдөрөр. Хотон иһэ барык-сарык. Эмискэ управляющей хотон мунугар ынахтар тастарыгар бааллан турар атыыр оһус аттыгар сөхлүттүү тохтуу биһирдэ, ачыкытын соһуна: "Оо, улахан ынах эбит!" — диэтэ. Биригэдьири соһууда да, санарбата. Ол иһки ардыгар киһитэ оһус атаһын аннын төһкөйөн көрөөт: "Синнээ улахан-ын, үүттээх буолуохтаах?" Оһуоха киһитин тылыттан бэйэтэ да ыксаан турар, өмүрбүт биригэдьири: "Ээ, үүттээх" — диэбитин кулааҕа эрэ истэн хаалла...

СОТОРУМОРБОЙОР

Били "Өндүрүүскэ биригэдьири" дин ырыаҕа ылламмытын курдук, сааһырыар диэри сулууах сылдыһыт, балайда үптээх-астаах, харчылаах таһаарыс чугас доһоруттан сүбэлэтэр:

— Добоор, мин ити эдэр дьахтары ойох ылыахпын саныыһын. Атаһым сүбэллэ эрэ, сааспын арыый эдэримситэн 50-ум диэтэхпинэ (бэйэтэ 65-һэ) кэргэн кэллэ этэ дуо ээ?

— Туох дин эттэххини, төттөрүтүн 85-им диэ, бэрт түргэнник эргэ тахсыа.
— Ноо! Ол хайдах?
— Тоҕо да өйдөөбөтүн сүрэй?! Сотору кэминэн морбойор дин буоллаҕа дии!

"МАЛАЯ ПРЕССА" ОБО УЛУУСТААБЫ КОНКУРСУН ТҮМҮКТЭРЭ ТАБЫСТА

Бу дыйл алтынны ыйын бүтэнигэр улуустаабы үөрэх салаатын көбүлээһининэн ытыллыбыт улуус оскуолала-гүмүг табыста. Конкурс ытыллыбыт сыалынан-соругу-ла прессатын сайыннары, улууска бастын хаһыаттаах дыйлыгар "Обо тэрлэтэлэрин нэдиэлэтин" чэрчитинэн бу ризинэйдик, үрдүк таһымнаахтык ааста. Манна обо тэ-понденнар постара, оскуола хаһыаттарыгар суруйар үөр-нэй уонна истиэнэ хаһыата диэн тус-туһунан быһаарга улуустаабы үөрэх салаатын специалиһа, "Но-Иннокентьевна Егорова, улуустаабы үөрэх салаатын интэр-отделын специалиһа Светлана Михайловна Сивцева, "Сага олох" корреспондента Дмитрий Иванович Стручков үлэлэстилэр, сыа-набыл быстылар.

Бары хаһыаттарга ирдэбиллэрэ син-биир улахан хаһыаттарга, суруна-алларга курдук туруоруллулар. Ол курдук суруллубут-тахсыбыт ма-териаллар бука барылар тизмэ-тигэр сөп түбэһиэхтээхтэр, араас эй-гэни хабыахтаахтара, хаһыат аатыгар эппиэттир буолуохтаахтара уо.д.а. кириэ. Үөрэнээччилэр кимтэн да көмөтө суох онорбут хаһыаттара ба-аллара, бу үлэлэр сылтан сыл хаачы-стыбалара тупсан иһэрэ кэрэсбил-лээбэ бэлиэтэннэ. Ордук обо айар

дьобура, суруллубут рубрикалар сэр-гэх, интэриэһинэй буолара, хаһыат таһыллыгыта ордук сыһыан ырыты-лынна. Маны таһынан оскуолаларын, нэһиликтэрин историятын кэрэ-бэлиэ түгэннэрин, обо тэрлэтэлэрин, хам-сааһыннарын, бэйэни салайыныыга үлэлэрин-хамнастарын кизиник сыр-даты көрүлүннэ.

Конкурс түмүгэ манык буолла. Болтоно орто оскуоланын "Сардага" үөрэнээччилэрин субэлэрин хаһыата "Алаас оҕото" Гран-при хаһаайынынан улуус оскуоланын бары хаһыаттарга-тан бастыннара буолла, онон "Сага олох" хаһыат анал улахан бириэмийэ-тин тутта. Оттон "Эрэл" Алабар орто оскуоланын Айта Протодеяконова редактордаах хаһыат саамай ис хоһоон-ноох хаһыат аатын сүктэ. Бу хаһыат рубрикага элбэринэн,

оболор суруйуулар кизиник бэ-риллитининэн атыттартан чорбой-ор, оттон улуустаабы гимназия "Per aspera ad astra" диэн хаһыата танан оноруу, чуолаан дикэйн өттүгэр тэннээбин булбата. Чурап-чытаабы интернат-оскуола "Чэб-дик" хаһыата үбүлүөйгэ аналлаах таһаарыта биһирэннэ, бастын үбүлүөйүнэй хаһыат аатын ыл-ла, Чурапчы 1№-дээх оскуоланын "Тускул" хаһыата үгүс-элбэх со-иунаабын быһыытынан бастын информация хаһыат быһыы-тынан билиннэ. Сага тахсан эрэр, ол гынан баран таһыллан оҕолуу-

тунан, сонун рубрикалардаагынан Чурапчы 2№-дээх оскуоланын "Ро-весник" хаһыата быйылгы сыл арыгытынан буолла, аны да үгүстүк бу интэриэһинэй хаһыаты аарыахпыт диэн эрэл санаа этилин-нэ. Одьулуун орто оскуоланын "Сар-гы" хаһыата историяны ырытыыт-дирин буолан, бастын чинчийэр хаһыат аата ингэрилиннэ. Хатыль орто оскуоланын "Эйгэ" хаһыата (редактор Лера Иванова) үөрэнээч-чилэр хоһоонноро уо.д.а. олус кизиник сырдатыллыбытынан, ай-ымнылаах хаһыат диэн буолла. Сыннаанарга, араас кроссвордары-

нан, оонньууларынан толору Хайахсыт орто оскуоланын "Переменка" хаһыата буолан, бастын аралдытар-сынна-атар хаһыат аатын ылан ылла, онтон "Эрчим" Сылан ор-то оскуоланын хаһыата бастын спорду сырдатар хаһыат диэн номинацияга тигистэ. Тусла бөлөхүнэн стендовой хаһыаттары ырытыы буолла. Бу бөлөххө бастыннан Ча-кыр орто оскуоланын "Эрэл" хаһыата ааттанна, оттон "Мугудай" стендовой хаһыата айымнылаах хаһыат диэн ааттанна.

Бу конкурс былырыныгы үөрэх дыйлыттан саҕалан-ытыллар, ол курдук ааспыт сылга 8 оскуола кыттыбыт эбит буоллаһына, быйыл - 12 оскуола. Оскуолалар кытты-ылара улаппыта, бу конкурс кэмгэр уонна сөптөөх хай-ысхаба барарын, интэриэс улаппытын туоһулуур. Хаһыаттар үөһэ ахтыллан ааспыттын курдук сыһыан айы-тулсан, кизикэйн иһэллэр. Аны даһаны бу тэтимнэрин ыһыктыбакка, конкурстарга кытан, өссө улахан таһымна тахсалларыгар баарыаххайыт!

Дмитрий Стручков.

Положение о республиканском конкурсе по разработке символики (эмблемы и флага) ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Республики Саха (Якутия)"

Республиканский конкурс (далее - конкурс) по разра-ботке символики ГУП "Жи-лищно-коммунальное хозяй-ство Республики Саха (Яку-тия)" проводится с целью привлечения специалистов и населения к участию в разра-ботке символики, рассмотре-нию поступивших предложе-ний и отбору работ, в наибо-лее адекватной изобразитель-ной форме отражающих цели и задачи ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Рес-публики Саха (Якутия)", учре-жденной Правительством Рес-публики Саха (Якутия).

Организаторы конкурса
Конкурс проводится конкурсной комиссией, образованной соответст-вующим приказом ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Респу-блики Саха (Якутия)".

Требования к содержанию и оформлению конкурсной работы.
Для участия в конкурсе кандидат представляет проект символики ГУП "Жилищно-коммунальное хозяй-ство Республики Саха (Якутия)" в мно-гоцветном изображении на формате А4. К проекту символики должна прилагаться пояснительная записка, раскрывающая основную идею предложенного проекта.

Символика ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Республики Саха (Якутия)" состоит из эмблемы и флага.

Символика должна:
- отражать экономический ха-рактер основной деятельности пред-приятия - удовлетворение обще-ственных потребностей в тепловой энергии;
- быть выполнена с использо-ванием геральдических цветов.
Символика ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Республики Саха (Якутия)" не должна:
- использовать элементы госу-дарственной и национальной сим-волики Российской Федерации и Рес-публики Саха (Якутия);
- содержать текстовые элемен-ты.

Эмблема предприятия должна быть основным элементом флага предприятия.

Работы, представленные на кон-курс, не возвращаются. Рецензии ав-торам не высылаются.

В случае представления конкурс-ного проекта с нарушением данного положения конкурсная комиссия имеет право отклонить работу.

Критерии оценки конкурсных работ

- глубина отражения целей предприятия;
- оригинальность графического решения;
- технологичность и простота ти-ражирования;
- лаконичность изобразитель-ных приемов;
- легкость восприятия;
- узнаваемость предприятия по его символике.

Порядок и сроки проведения конкурса

Конкурс проводится в четыре эта-па в течение 3-х месяцев:

- 1-этап (до 01.10.05 года) - опу-бликование информации о проведении конкурса в республиканских сред-ствах массовой информации;
- 2-этап (с 01.10.05 года по 01.12.05 года) - разработка и представление конкурсных работ в ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Республики Саха (Якутия)" контактный телефон 34-27-11 (с. Никитин Михаил Гаври-льевич);
- 3-этап (с 01.12.05 года по 15.12.05 года) - выставка конкурсных работ в ГУП "Жилищно-коммунальное хозяй-ство Республики Саха (Якутия)" и рас-смотрение конкурсной комиссии.

Три лучшие работы рекоменду-ются конкурсной комиссией для рассмо-трения коллегии отраслевого мини-стерства.

- 4-этап (с 15.12.05 года по 31.12.05 года) - рассмотрение и согласование коллегией отраслевого министерства вариантов символики ГУП "Жилищно-коммунальное хозяйство Республики Саха (Якутия)".

Подведение итогов и поощрение победителей
Одобрённый коллегией отрасле-вого министерства вариант символики подлежит утверждению приказом ГУП "Жилищно-коммунальное хозяй-ство Республики Саха (Якутия)".

Автору утвержденного варианта символики выплачивается премия в размере 30 тысяч рублей, а авторам двух других прошедших на заключи-тельный конкурс вариантов симво-лики вручаются поощрительные премии 5 тысяч рублей каждому.

С автором символики заключа-ется договор о передаче ГУП "Жи-лищно-коммунальное хозяйство Респу-блики Саха (Якутия)" исключительных прав на использование эскизов флага и эмблемы в качестве единой сим-волики ГУП "Жилищно-коммуналь-ное хозяйство Республики Саха (Якутия)".

Расходы на выплату премий за по-беду в конкурсе производится в пре-делах и за счет собственных средств предприятия.

Удостоверениями и дипломами коллегами-рующими, Чурапчы улуустаабы гимназиятын үбүлүөйүгэ сыһыанар кэнчэлэри бичигити үөрэтии-гэ-иитиһэ аһымыһаах үлэтир сыаналалыы-тынан, үрдүкү правительственной наҕараадыла-ры ылыһхытынан испиниик эгэрээһини:

"Россия уонсат үөрэтээһинин бонусуулаах үлэтиһэ" знагынан-мунча тылын учуутала Курилкина Людмила Егоровна.

Россия үөрэтиһитин диктаторствотан бо-чотуннай грамотатынан-олук тылын учуутала Соловьева Ирина Саввична.

Саха Республикатын Правительствоттан бо-чотуннай грамотатынан - аҕсаан учуутала Наулиова Марфа Селиеновна.

Саха Республикатын вице-президент аах-тал суруйуунан-сага тылын учуутала Валерьевна Фекла Николаевна, мунча тылын учуутала Керелисова Марина Николаевна, Директору үөрэх чааһыгар солбуйааччы Бортош Александр Федорович.

Саха Республикатын үөрэтин миниситрствот-тан бонусуулаах грамотатынан-олук тылын учуутала Белаябоска Наталья Алексеевна, Бортош Александр Федорович, Керелисова Марина Николаевна, олук тылын учуутала Куликина Дария Петровна, физика учуутала Захарова Александра Ивановна, ырыа учу-утала Константинова Светлана Афанасьевна, коллегии преподавателэ Иванова Лия Ми-

хайловна, библиотекарь Харлампьева Туйаара Николаевна.

Саха Республикатын үөрэтиһитин туйгу-нааи буолбуттарынан-директор Тулаев Василий Васильевич, мунча тылын учуутала Осипова Анастасия Николаевна.

Саха Республикатын физкультурага уонна спорту туйгуна' знагынан-Сергеев Антон Анто-нович.

Саха Республикатын физическэй культурага уонна спорту - государственнай коллестытан бо-чотуннай грамотатынан-Романов Николай Нико-лаевич.

Республикатаагы үөрэх үлэтиһитэрин проф-союзун бонусуулаах грамотатынан-Сивцева Ольга Павловна.

Чурапчы улуубу тэрлиитиһэ 75 сылынна' знагынан- "Чурапчы улуубу (оройуона) ИТ байылыгын социальнай бонусуулаахха солбуйа-аччы Нюстинова Альбина Степановна, аҕсаан учуутала Абрамьева Любовь Ивановна, фи-зика учуутала Хоманова Мария Нюстиновна.

Айымнылаах үлэтиһигэр өссө үрдүк си-тиниллэри, алааххуулар долу-сүрүгү баара-быт.

Чурапчы улуустаабы гимназиятын административта, профколла.

СЫРДЫК МӨССҮӨНЭ УМУЛЛУБАТ

Таптааах кэргэним, ама-рах аҕабыт, эһэм, истег дууһалаах күндү киһибит Кузьмин Александр Семено-вич бу дыйл алтынны 30 күнүгэр баара-суоба 47 саһыгар сылдыан олохтон барбыта номнуо биһир сыла буола оҕуста. Билигин даһаны кини суох буолбутун итэбэй-бэллэп, хантан эрэ үлэлээн кэ-лэрин кэтэһэр курдуктук.

Кини 1957 сыллаахха ыйын 9 күнүгэр Чурап-чыга Мурун-Тыһымпыа түөлбөтигэр Варвара Спири-доновна, Семен Игнатьевич Кузьминнарга иккис оҕонон күн сирик көрбүтэ. Кыайы күнүгэр төрөөбүт буоламмын мин төрөөбүт күммүн өрүү ылар этилэр диэн үөр-көтө кэпсирэ. Улахан убайдаах буолан тэ-бис-тэһиэ тиниктэһэн, аҕаларын кытары батысыһа сылдыан туох да үлэттэн толлубакка үлэниллэрэ. Обо сааһа Мурун-Тыһымпыа түөлбөтигэр бэйэтин үлээннээхтэрин кытары олус көхтөөхтүк аастыта. Оскуолаа үөрэнэр сылларыгар сэмэй, бэрээдэктээх, спортсмен, активист быһыытынан биллэрэ. Чурапчы ово спорттивнай интернат-оскуолаларга 8-с кылаабы бүтэрэн баран үөрэтин Одьулуунна СПТУ-га салба-абыта. Үс сыл үөрэнэн тракторист идэтин ылбыта. Со-ветская Армия кэккэтигэр сулууспалаан кэлэн баран төрөөбүт түөлбөтигэр промкомбинатка пилорамга үлэлээбитэ. Үлэтир сылларыгар тэрлэтэ обществен-най үлэлэригэр активнайдык кытара, XI-с пятилетка кыайылаахтара буолан боочотунай грамотанан, сы-аналаах бэлэхтэринэн, Саха сирин үбүлүөйдээх сыл-ларыгар эбэрлэ суруктарынан наҕараадаламмыта. Күрэхтэһилэргэ халсааһыга, атах оонньууларыгар, оҕустул тиниһигэр куруутун миастэллээрэ, ону

туоһулуур элбэх грамоталардааҕа. Бэртээхэй үнүсүүтүт этэ. Тэрлэтэтигэр комсомольскай секретарынан үлэлээбитэ.

1981 с. олобун аргыһын Пинигина Мария Павлов-наһын холбоһон 8 оҕоломмуттара. Улахан ыал аҕа баһылыга буолан туох баар эппитинэһи толору сүкүтэ. Оболорун куруук субэ-амалы сылдыара, диктио-сэргэбэ үчүгэй сыһыаннаах, аҕа табаарыста-рын убаастыыр, үлэни таптыыр, чөлүнэй буолун ди-эн таһайара. Айылбаа сылдыарын; бултуурун олус сөбүлүүрү, уолтатара улааталларын кэтэһэрэ, ба-тыһыннара сылдыан булутуах буолара. Бары биһирэ саһаанга, муус ыһытыгар сылдыарбыт. Оболорун үөрэхтээх дьон буолун диэн куруук этэрэ, бэйэтэ сал-гыы үөрэмэтэригэр олус кэмсиэрэ.

1991 сыллаахха Дирингэ көһөн тахсан баран маннай табаарыстыбага ныйрэй көрбүтэ, онтон "Олук" чааһынай хаһаайыстыбага рабочайдаабыта. Үлэтигэр бугуру буолан хас да сыл сүлүү көрөн оло-бута. Кэлин эи-үүт комбинатыгар көчөгөрдөөбүтэ. Сынныры-сымнаас майгылааба, куруук үөр-көтө, оонньуу-дээбэллэнэ сылдыара. Оболоругар үтүө хо-лобур буолар амарах аҕа, кэргэнгэр таптыыр доҕор, эркин курдук эрэнэр киһибит этэ. Түөлбэтин чизин элбэхтик кемүскээбитэ, концерга актыыбынайдык кытара. Икки кысылыт ыал буолан, икки күтүөттэ-ни, сикэнэнэн олус үөрбүтэ. Күтүөттэрин улахан уо-латтарын курдук таптаабыта.

Истиниик саныыр, ахтар, таптыыр аҕабыт, кэргэ-ним, эһэм биһиги ортобутугар олус кылгастык олорон аастыкыттан олус хомойбут. Эн олорон ааспыт олобун сырдык-ыраас, биһиэхэ үтүө хоһобур буолар. Эйигин хаһан да умнуохпун суоба, ситэ олободох олоххун оҕолорун, сикэннэригэр үйэттэн үйэбэ салгыах-тара.

Кэргэнэ, оболоро, күтүөттэрэ, сикэнэ.

